4 EYLÛL

İçindekiler

Sivas 10 Kuruş Sayı : 23 - 39

30 — 2. Kânun — 1941

4 EYLÛL

SYAI : 23 — 39 31 - İkincikânun 1941 YIL : 7

SIVAS HALKEVİNİN AYLIK KÜLTÜR DERGİSİDİR

Bir Kompartıman Sohbeti

Yazan : Şeref Erdoğdu

Sivas istasyonunda trene yolcu olarak binen bir öğretmen kompartımana dahil olur.

Öğretmen — Günaydın Baylar

Yolcular — Aleykümüsselâm.

Yolculardan ihitar bir zat merhaba evlât ! nereye gidiyorsun ?

Öğretmen — Ankaraya.

İhtiyar — Niçin gidiyorsun, bir işiniz mi var ?

Öğretmen — Evet efendi amca. İdaresile mükellef olduğum mektebin bazı mühim işlerini bizzat halletmek için gidiyorum.

Bu muhavereyi müteakip bir müddet yerleşme ve sükûn devresi hüküm sürdükten sonra kompartımana ara istasyonlardan birinde üçüncü bir genç yolcu dahil oldu. Alelusul selâmlaşıldı. Geldiği ve gideceği yer sorulduktan sonra vazifesinin ne olduğu, memnun olup olmadığı, işlerinin ne âlemde bulunduğuna bahs intikal etti. Genç aşağı, yukarı sızlanır bir tarzda şikâyete başladı ve sözlerini şu suretle bitirdi. «efendim, biz İstanbulda doğmuş ve büyümüşler için doğrusu böyle küçük ve dar, hayatı sönük Anadolu şehirlerinde çalışmak zor geliyor. İnsan âdeta kabalaşıyor. Hisleri ve zevkleri sönüyor. Ayni zamanda bir çok mahrumiyetlerle karşılaşıyor. İşte yıl başını fırsat bilerek birkaç gün için Ankaraya gideceğim. Oradan da güzelim İstanbulda felekten birkaç gün çalacağım. Gönlüm ve gözüm açılacak.» Bunları dinliyen öğretmen söze karışarak :

Öğretmen — Nerede tahsil gördünüz, kaç lira alıyorsunuz, sizi muhitiniz niçin sıkıyor, hem sıkılacak ne var, pek âlâ bulunduğunuz mahalde kendinize bir muhit yaratabilirdiniz.

Genç — Ortaokul mezunuyum.

İki yıl kurs gördükten sonra vazifeye girdim. Maaşım kesildikten sonra elimde 45 lira kalıyor. Bereket versin yemeğe ve yatmağa para vermiyoruz.

Öğretmen — O halde sizin maaşınız 54 lira sayılmaz. Bakınız, 45 liraya 10 lıra oda kirasile ayda yiğirmi lira yemek ve bunun üzerine de çamaşır, kömür, odun elektrik masrafını ilâve ederseniz elinize (80) liradan fazla maaş alandan yani aslî maaşı 35 lira olan bir memurdan dah çok para geçiyor demektir. Sıkılmak meselesine gelince; biraz evvel sabaha kadar eğlendiğinizi, mükemmel balo olduğunu söylediniz. O halde üzüntüye düşecek ve mahrumiyet hissi duyacak ne gibi bir sebep vardır. Hem bak, ben dokuz senelik öğretmen bulunuyorum. Aslî maaşım 35 lira olduğuna göre elime kesile, kesile 78 lira para geçer. Tam dokuz yıldır Anadoluda çalışıyorum, İki yüksek mektep bitirdim. Az çok lisan da bilirim. Fakat henüz şikâyetim yok. Güzelim İstanbulu da pek aramıyorum, Çünkü düşünüyorum, okuyorum, işitiyorum ve hissediyorum ki asırlarca ihmal edilen bu ücra yurt köşeleri çok ve pek çok genç emeklere ve ehliyetlere muhtaçtır. Elimize geçen para ile gördüğümüz vazifeyi karşılaştırır veya ayni mektepten çıkan diğer meslekdaşlarımızla kendi halimizi mukayese ederek bedbin bir felsefe yaparak netice çıkarır, hüküm verirsek çok yanlış düşünmüş oluruz. Vatan ve millet vazifesi menfaat ve nefsî ihtirasların tahakkukile ölçülemez. Büyük Şefin İstanbul Üniversitesinde gençlerden neler beklediğini ilân eden veciz sözlerini işitmediniz mi? Komşu memleketlere bir göz atalım. Onlar nasıl çalışıyor. Millî dâvalar uğrunda nasıl düşünüyorlar. Uzak ülkelerde, deniz aşırı yerlerde nasıl mücadelelerde bulunuyorlar. Biraz olsun onlardan ders alalım. Hem almağa ne lüzum. Tarihimiz baştan başa misallerle doludur. Memleket ve millet bizden fedakârlık değil vazife bekliyor....

Öğretmen sözünü burada bırakıp sükûnet bulduktan sonra ihtiyar söze başladı.

İhtiyar — Çocuklar her ikinizde bana nazaran genç sayılırsınız. Biz bu memlekette ne kadar cehalet ve soysuzluk facialarına şahit olduk. Bugün bulunduğumuz şartlar bizleri millet sevgisile, yurt sevgisile, büyüklerinden aldığı iymanla hareket etmeğe mecbur tutar. Böyle millet vazifelerinde daima ülkü ve feragat sahibi olmak lâzımdır. Kanaatımca inanmayan insan hiçbir şey değildir. Onun için her müşkilât bir Çin seddidir. Duyan ve bir ülkü peşinde koşan her gencin önünde dikenlik olur.

Bu muhavereleri dinledikten sonra insanın sinirlenmemek elinden gelmiyor. Düşündükçe bu muammanın sırrını halledemiyor, en nihayet Osmanlı imparatorluğunun taşra zihniyetinin hâlâ manevî irsiyet kanalile bazı genç dejenerlere intikal ettigine hükmediyor vesselâm.

Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi

— IX —

Himmetfakı

Yazan : Vehbi Cem Aşkun

İkinci grup köylere de yine bir gün evvel hazırlığımızı yaparak 21 - IX - 1940 günü saat 7,30 da Halkevinde toplanarak yola çıktık.

Güneş henüz üstümüze inmediğinden, ufuklardan gönderdiği sıcaklık tesirsiz kalıyor ve sabahın serin havası hepimizi üşütüyor...

Birinci grup köyler Kızılırmağın sağ sahilindeydi. Bu defa da gideceğimiz köyler ayni ırmağın soluna düşüyorlar. Yolda bu köyleri çok iyi bilen arabacı : evvelâ Himmetfakıya sonra da Çallı ve Serpinciğe geliriz diyor. Çizdiği proğramı beğeniyoruz. Pek âlâ dediğin gibi olsun.

Arabamız kızılırmak üstündeki Kesik köprüden geçiyor. Irmağın suyu çekilmiş. Kumundan faydalanmak için birçok arabalar dolduruluyor. Bir takım işçiler mütemadiyen hususî elekleriyle kum eliyorlar. Biz yavaş yavaş köprüden geçerek Kayseri yoluna giriyoruz. Yol gittikçe yükseliyor. Yonyokuş adını taşıyan bu yol hayli diktir. Yavaş yavaş epeyce yükseldik. Sivas uzaktan bir kartpostal gibi görünüyor...

Bulunduğumuz yer Sivasa çok hâkimdi. Arazi tabak gibi önümüzde duruyor. Kâzım Akdenizle, Necip Erdem yine konuşmağa başlıyorlar. Çünki arazi kesikleri arzın çeşit topraklarını çok güzel gösteriyor. Sonra yolumuzun sağındaki arazi çöküntüleri cidden görülecek şeyler. Kitaplarda okuyupta aslına tesadüf edemediğim tabiî arızalar benim de hoşuma gidiyor. Hele dar vadilerden akan derelerin ivicaçlı manzarası çok nefis. İki hoca çocuklarına müşahede yapdırmadıkları bu tabiî hâdiselere bakarken bayağı üzülüyorlar.

Yokuşu çıktıktan sonra hafif meyilli bir düzlüğe düştük. Ve bir müddet gittikten sonra yolun soluna saptık. Bu küçük bir sırtın eteğini takibeden bir kağnı yoluydu. Sırtı çıkınca önümüze güzel bir vadi çıktı. Bunun sağında ve yolumuzun bitiminde şirin bir köy görülüyordu. Arabacı : « İşte Himmetfakı » dedi.

Köyün görünüşü pek lâtifti. Bazı yağlı boya tabloları olur. İnsan bir bakışta kendini kaptırır ve onu muhayyilesinde gerçekleştirerek hemen içine girmek ister. İşte biz de bu köyü böyle sevdik.

Arabamız güzel yolu takiben köye girdi. Bir köy delikanlısı karşı çıkarak bizi muhtarın evine götürdü.

TESELLİ (1)

Üstadım Kâmil Kitapçı'ya Saygılarımla

Bağlanma ömüre, küsme hayata;
Dünya bir köprüdür gelir, geçeriz.
Her doğan gerçekten mahkûm memata,
Umut kadehinden hayal içeriz ! . . . .

Ömür bir güneştir, insanla çavar;
Hayat, baştanbaşa bir intizardır.
Tulu eden ömrün, gurubu da var;
Sanma ki bu dünya kimseye yardır ! . .

Vehbi Cem Aşkun

[1] Sevgili eşinin ölümü münasebetile.

Güzel bir bahçede bütün köylüler toplandı.

Evvelâ buğday vaziyetini sorduk:

— Çok kulağasma, bu yıl iyi olmadı. Geçen yıl daha iyidi dediler.

Yalnız harman bitmiş, her türlü kış hazırlıklarına başlamışlardı.

Kâzım Akdeniz yine leblebi ve üzüm torbalarının ağzını açtı. Bütün köy çocukları akın akın gelmeğe başladılar. Köylüler çocuklara çekilen bu ziyafetten çok memnun oluyorlar : " İlâhi beyler, çocukların içine büyük bir sevinç bıraktınız. Siz ne iyi müsafirlersiniz„ diyorlardı.

Yine evvelâ Kâzım Akdeniz bir girizgâhla maksadı ve bizim kim olduğumuzu anlattıktan sonra sözü Necip Erdem'e bıraktı. O da, nüfus sayımının önemini anlattıktan sonra tekrar sözü yine Kâzım Akdeniz alarak sağlık ve hükûmetin siyaseti üzerinde izahata koyuldu. Çok kısa ve veciz olan bu konferansları köylüler derin bir alâka ile dinliyorlardı.

KÖYLÜNÜN DERDİ

Konuşmalarımız son bulduktan sonra köylüyle hasbuhale başladık. İki delikanlı hallerinden müşteki idiler :

— Beyler, biz bekarık köyde erkek çok, kadın az dediler.

Bizde : güldük, başka köyden evlenin cevabını verdik ..

Buranın da en büyük derdini arazi darlığı teşkil ediyordu. Bize :

Beyler, vaktiyle burası «6» haneyken bugün 20 hane olmuştur. Dün "6„ hanenin ekip biçtiği toprakları "20„ hane de ekip biçmek zorundadır. En büyük sıkıntımız işte bu.

Sonra civar köylerle irtibâtımızı temin eden dere üstündeki köprümüz bozuk. Bundan başka bir de şu köy dışındaki suyumuzun içeri alınması lâzım. Bilhassa kışın soğukta kadınlar büyük sıkıntı çekiyorlar ...

Vakıt gelmişti hemen arabamıza atlıyarak köyden ayrılmağa başladık. Bütün köy çocukları yollara dizilmiş şapkalarıyle. elleriyle bizi uğurluyorlardı.

Titrek Kavak ve Salkımsöğüt

Yazan : Kerim Yund

İşte size iki ad; biri fıkırdayan o biri ağlayan hassasiyettir. Bazı bilgiçler kişiyi (Gülen hayvan) sözüyle diğer varlıklardan ayırt etmek istemişler. Hayvanlar ve taşlar arasında insandan başka gülmeyi becerenin olduğunu pek bilmeyorum. Fakat nebatlardan titrek kavakların güldüğüne kaniim.

Titrek kavaklar; her dem müstehzi ele avuca sığmayan genç kızlar gibidir... Sâkin durduklarını göremezsiniz.

Dumanların göğün direkleri şeklinde dimdik uzadıkları, denizlerin yüzünde ütülenmiş bir ipekli gibi hiç kırışık bulunmadığı; ekin tarlalarının büyük bir çini levha şeklinde sâkin olduğu anda titrek kavaklara bir kerre bakmanızı söyliyeceğim. Hiç güimeyi itiyat etmediğiniz halde, ondaki tuhaflık ve oynaklıklara dalarak gülümseyeceksiniz. Safir gibi yapraklarıyle mütemadiyen göz kırpar. Muttasıl bir bar kızı gibi hafif meşrep türkü söyler.

Bir de salkım söğütlere bakınız. Hiç de öyle değil.. Aralıksız melâl içinde hassasiyetin bu kadar şuurlu bir varlığını değil nebatlar hayvanlar içerisinde hattâ insanlar arasında bulacagız diye boş yere üzülmeyiniz. O, daima bir hallidir. Çevresinde kahkahalar atılsın, cümbüşler yapılsın, çeşit çeşit türküler okunsun onu asla kendi hayal âleminden uzaklaşdıramaz. Bir dakikacık olsun ye'isli melodisini değiştiremez.

Salkım söğütlerin uzun saçları yakut suların kalbindedir. Onun minicik yaprakları sallanmak değil ürpermez bile bu yapraklar hicranlı gözler gibi daima derinlere dalar....

YENİ YILA GİRERKEN

Kardaşım E. M. Yalnız'a

Bulmadım hayatın ben bir tadını,
Anmadım safanın, zevkin adını,
Dinledim gönlümün hep feryadını,
Ufkumdan sel gibi aktı seneler ..

Gönül parça parça, hayal perişan;
Ağlaman dostlarım, bana ağlaman;
Kurtuldu deyiniz öldüğüm zaman,
Beni ta içimden yaktı seneler. . .

İnledim derdimi soran olmadı,
Ağladım, yıllardır çilem dolmadı,
Çektiğim her derdin kaderdir adı,
Mihneti boynuma taktı seneler . .

V. C. Aşkun

AŞIK VEYSEL'in
Yeni Bir Koşması

O. Tekin

Halkıyata gösterilen alâka son günlerde kötü bir istismar vasıtası olmağa başladı. Henüz hiçbir usta malından nasip almıyon birtakım şairler türedi. Bunlar Halkevlerine büyük sıkıntı vermeğe başladılar. Ekserisi en yüksek mülkiye memurlarından başlıyarak çalmadık kapı bırakmamak suretile ipe, sapa gelmiyen manasız sözlerini maddî bir menfaat karşılığı bastırmak istiyorlar. Bu kolay bir kazanç yoludur. Tarlada çalışmaktan daha kolay. Arkadaşlarının öküzüyle, kağnısı ve karısıyla alamadığı bir parayı yorulmadan almak, cidden cazip bir şey...

Yalnız, Radyoda, plaklarda sesini ve sözünü dinlediğiniz Aşık Veysel bu tip âşıklardan değildir. O daima keudine has gururunu muhafaza eder. Geçenlerde Sivasa gelmişti. Görüştük. Kendisi Şarkışlalıdır. « Aşık hahvede çalmıyacak mısın? » diyenlere : « Orada tavla var. Bizi kim dinler. Ben kahvelarde çalmam » dedi. Çok mütehassis oldum. Bana yeni bir koşmasını okudu dinledim ve not ettim :

Aşık arkadaşile Anadolumuzda bir geziye çıkıyor. Bu sırada « Tarsus'a » da uğruyorlar. Orada parası çalınıyor. Bundan müteessir olarak şu koşmayı söylüyor :

Parça parça olsun paramı çalan,
Kimi gerçek dedi, kimisi yalan,
Dünyada görmedim böyle bir plân,
Kapu kitli cüzdan cepte para yok.

Bilsem gelmez idim ben bu Tarsus'a
Bu gamlı gönlümü koymazdım yasa,
Haber verdim inzibata, polise,
Kapı kitli, cüzdan cepte para yok.

Gezdim İstanbul'u, İzmir, Ankara,
Şadravanlı handa kaldı bu para,
Bu nasıl dalgadır, bu ne dubara,
Kapu kitli, cüzdan cepte para yok,

Ehli dil olanlar aslâ bunalmaz,
Herkesin ettiği yanına kalmaz,
Bu ne muammadır kiç kimse bilmez,
Kapu kitli, cüzdan cepte para yok,

İsâ değil, göğe çıksın sır olsun,
Alanların iki gözü kör olsun,
Tarsus Halkevinde hatıra kalsın,
Kapu kitli, cüzdan cepte para yok.

Olan oldu Veysel boşuna yanma,
Sana kim dedi ki uyu uyanma,
Sılaya gitmeyi severdim amma,
Kapu kitli, cüzdan cepte para yok.

EGE

Deniz ayaklarında tutuşup dile gelir,
Her âşık toprağından feyzalıp secde kılar
Medeniyet nûr gibi sinesinde yükselir'
Onda bütün bir yurda baş eğdiren füsünvar.

Eğe; Türk illerinin sırma saçlı kızıdır ;
Eğe; Cümhuriyetin bir zafer yıldızıdır.

En parlak uluslara geçit veren yeriyle,
İmân dolu sinesi Türk'e bir hız veriyor.
Verimli toprakları, dolgun meyveleriyle,
Bütün varlıklorını önünüze seriyor.

Ege; Türk illerinin sırma saçlı kızıdır.
Ege; Cümhuriyetin bir zafer yıldızıdır.

Ankara : Ferid Rağıb

1940 yılı Barajda yapılan İzmir Enternasyonal Fuar gecesi için yazılmıştır.

Mecnun'un Öğüdü

Aşık figan eyleme, bu yol, « Eren » yoludur !
Her dikenden bir çiçek, gonca deren yoludur,
Masivadan kalbini Rabbe veren yoludur,
Aşıkın bir Leylâsı didare eş değil mi ?.

Sen de bir gün Leylâyı Mecnun gibi anda gör !
Bir ilâhî vuslatın iksirine kanda gör
Ateşinden habersiz volkan gibi yanda gör
Pervaneyi kül eden aynı ateş değil mi ?

Mahir Türkan

SIR

İsmin bir goncadır dudaklarımda,
Gülsen, açılsan da açılamıyor.
Bir kara bulut var uzaklarımda,
Ondan ötesine kaçılamıyor.

Bir vatan hasreti vatan içinde,
Bir can boşluğu var bu can içinde,
Renkler döner durur insan içinde,
Sonsuz gecelere saçılamıyor ! . . .

Ebet Mahir Yalnız

Yâr Beri Gel

Yâr uzak durma beri gel,
Beri gel de gönlümü al.

Gönlümü yelmi alsın,
Gözüm yaşı elmi silsin,
Kavuşmak gene mi kalsın.
Yâr beri gel kavuşalım.

Bülbüle gül değiliz ki,
Yanyana dal değiliz ki,
İç içe kul değiliz ki,
Yar beri gel kavuşalım.

Ben koşarım sen kaçarsın,
Bir gün yolumdan geçersin
Kaynağımdan su içersin,
Yâr beri gel kavuşalım,

Nasıl olsa önünde sel.
Geçemezsin kız beri gel,
Vereyim gel gönlümü al,
Yâr beri gel kavuşalım

Ceyhun Atuf Kansu

TOKATLI HÂKİ

Yazan : İbrahim Aslanoğlu

Hayatı

1861 yılında Tokt'ta doğan Hâki, Aslanoğlu Hacı Hasan'ın en büyük oğludur. Asıl adı Abdullah olup şiirde Hâki mahlasını kullanmıştır. Henüz çocuk denecek bir çağda iken babasını kaybettiğinden ömrünün ilk yıllarını sıkıntı içerisinde geçirmiştir.

Zile'de beş altı yıl kadar ânam kâtipliği yapmış ve bunu müteakip 1690 yılında Tokat belediyesi sandık eminliğine tayin edilmiş ve burada uzun müddet kalmıştır.

Küçük oğlu Hüseyin'in Balkan harbinde ve büyük oğlu teğmen Hasan Vasfi'nin Umumî harpte şehit olması üzerine manen çok yıpranmış az zaman sonra memuriyetinden ayrılmıştır.

Fakat vefalı evlâdının Kûtulemare'de kazandığı bir muvaffakiyetinin maddî mükâfatını toptan ve şehit maaşını da ömrünün sonuna kadar almış, belediyeden ayrıldıktan sonra mücellitlik yaparak geçimini temin etmiştir.

Uzun bir hastalığı müteakip 1932 yılında 74 yaşında iken Tokat'ta hayata gözlerini yuman Hâkî, mezar taşına şu kıt'anın yazılmasını vasiyet etmiştir :

Hâki Abdullahtır adım Aslanoğlu şöhretim
Yazdırın mahsulu tab'ım taşımın bâlâsına
Razı olsun tek kulundan narı firdevstir bana
Koymasın isterse Rabbim cenneti âlâsına

Edebî şahsiyeti

22 yaşlarında şiir yâzmağa başlamış, fakat ne bir saz çalmış ve ne de bir mecliste şiir okumuştur. O yalnız yarı divan ve yarı halk edebiyatı tarzında eserler vücude getiren bir kalem şairidir.

Divan edebiyatını, zamanının bir çok şairlerini ve bilhassa Eşref, Hâmit ve Namık Kemal'i kâmilen okumuştur. Millî şiirlerinde Namık Kemal'in, divan şiirlerinde ise Bâkî ve Eşref'in tesirleri görülmektedir.

Ekseri şiirlerini millî, aşkî ve ahlâki olarak yazmış, en çok memleketin acı günlerini terennüm edenlerinde muvaffak olmuştur. Balkan harbini müteakip

Ne yaman kara imiş talii ikbali vatan
Günbegün kesbü vehamet eder ahvali vatan
Nerde kaldı şerefü şevketü iclali vatan
Bu gidişle neye müncer olacak hali vatan
Ağlıyor haline kundaktaki etfali vatan

diye başlıyan şiiri buna açık bir misaldır. Bundan başka âşar namı altındaki eski bir yaramızı anlatan air destanı da kendisinin bu vadideki muvaffakiyetini gösterir. Destan şöyle başlar :

Üçyüz üç senesi mültezimleri
İçip kâr bâdesin mestane döndü
Defterde görünür çok zemimleri
Nakledem hallerin destane döndü

Son hastalığında yazdığı şiirleri oldukça güzel ve samimidir.

Şiirlerinden örnekler :

— I —

Firkat rüzgârları esip başıma
Birgün cüda olan Tokat elinden
Hasret bakıp kavmi karındaşına
Aşırırlar seni dağlar belinden

Aşk odu bir yandan ciğerim dağlar
Durmayıp gözlerim kanlı yaş ağlar
Duyup gireceğim nazlı yar ağlar
Al bergüzâr bari zülüf telinden

Hâki bir kimsenin yüzüne bakma
Bu gurbetin kahri çekilmez sanma
Ayrılırsan yardan ağlayıp yanma
Kurtulursun bari halkın dilinden

— II —

Bülbül gibi etme efgan
Bana canan böyle yazmış
Gözlerinden dökme alkan
Bana canan böyle yazmış

Kâr etti canıma kârın
Henüz aldı beni narın
Yanmasın derdinle yarın
Bana canan böyle yazmış

Çektin çok cevrü cefamı
Görmedin lûtfu vefamı
Gel bu gece sür sefamı
Bana canan böyle yazmış

İnsaf edin cefakârın
Okudu birbir eş'arın
Âldı şimdi bin efkârın
Bana canan böyle yazmış

Uşşakın hanı diyerek
Canımın canı diyerek
HÂKİ divanı diyerek
Bana canan böyle yazmış

— III —

Leylâ diyerek Mecnun eder derdini telhis
Bilmem ne için ben edemem derdimi teşhis
Doktor çek elin nafile uğraşma benimle
Beyhûde yere etme bana vaktini tahsis
Fen ile tedavi olunur sanma bu derdim
Gelse edemez Hazreti Lokman dahi tahlis
Bir derde tutuldum ki bugün çare bulunmaz
Günden güne ümmidi hayat olmada tenkis
Kendin ara bul derdine dermanını HÂKİ
Derdin eder elbette gene kendini terhis

GECELER

Geceler, geceler kara geceler ?
Bağrım delik, deşik yara geceler,
Üşüdü hayatım, dondu hayalim,
Titreyen gönlümü sara geceler..

Ömrüm de eriyor bu karanlıkta,
Kaybolup gidiyor bütün varlıkta,
Ümidim mezarda ben mezarlıkta,
Bu kara bahtımı sara geceler ...

Geceler, geceler kara geceler
Yanacak derdim var yara geceler,
Bu hicran yıllarca uzarsa böyle
Bağrım delik, deşik yara geceler.

Sivaslı
Hilmi Atacan

BİZİM Antolojimiz No : 8	*Anadolu Yazıcılarını* *TANIYALIM*	YAZAN *O. Attilâ*

Faruk Şükrü Yersel

Hayatı

Afyonun asîl bir ailesine mensup bulunan Faruk Şükrü Yersel 1899 da Afyon Karahisarda döğmuştur.

İlk tahsilini Afyonda yapmış sonra idadîden mezun olmuştur.

Millî mücadeleye ihtiyat zabiti olarak iştirak etmiştir.

Evlidir ve iki çocuğu vardır. İstiklâl savaşında cephede çalışmış, ınkılâp yürüyüşünde Parti, Halkevi bayrağile koşmuştur.

Memlekete ateşli gazeteleri; değerli yazıları, heyecanlı hitabelerile hizmet etmiş; etmektedir.

MATBUAT ÇALIŞMALARI :

Anadolunun en müteşebis, en feragatli gazetecilerinden biri olan kıymetli üstât Faruk Şükrü Yersel'in ilk yazısı daha on altı yaşındayken Umumî harpte, Afyon Vilâyet gazetesinde, neşredildi. Bugüne kadar birçok memleket ve inkılâp gazeteleri çıkarmıştır : Afyonda Memleket, Türk mecmuası, Türk sözü) Eskişehirde : (Sakarya, Pınar, Kocatepe, Bizimköy) gazeteleri ile (Halkevi) mecmualarını müstakillen neşretti. (Sakarya) yı yıllarca çıkarmış; (Kocatepe) ve (Bizimköy) ü halâ çıkarmaktadır.

Ayrıca (İçtihat, Nur malûmat, Yedigün, Cümhuriyet, Yenigün ve Taşpınar, 4 Eylûl) de bilhassa şiir neşretmiştir.

Bir taraftan gazetecilikle ve şiirle meşgul olurken sahnemîz için millî ve içtimaî piyesler, gençlik için millî memleket romanları, hikâyeleri, Köy ve folklor yazıları yazmıştır.

MATBU ESERLERİ :

1 — Mehmetcik. (Roman. Suhulet Kütüphanesi.)
2 — Sakarya (harp ve zafer şiirleri. Sakarya matbaası).
3 — Çöküş. (piyes Sakarya matbaası)

Bu üç matbu eserinden maada birçok şiir kitapları, piyesleri, romanları vardır :

1 — Esirlerin defteri. (Hindistan esaretindeyken yazdığı şiirler.
2 — Sakarya kızları, Mücrim, Boşluk, Tuzak, Nöbette, Mefkûre Medfun, Bekâret, Üç adam,

Kurtuluş, Kan, Uyanan kör...) adlı gayri matbu piyesleri birçok defalar Halkevi ve sair yerlerde temsil edilmiştir.

ŞAHSİYETİ :

Memleket matbuatında bu kadar gazete ve mecmua çıkararak usta bir gazeteci olan kıymetli üstât Faruk Şükrü Yersel sahnemiz için 20 ye yaklaşan millî - içtimaî piyesi, yerli romanları, hikâyeler ve bunların üstünde şairliği, sevimli hatipliği ile millî edebiyatın muhakkak enerjik, kuvvetli, feragatlı bir simasıdır.

Millî san'atkâr için aranılan vasıfların hepsi onda toplanmıştır :

Hindistandaki esareti, cephedeki kahramanlığı, inkilâp devrinde « Hamle » ve « Yürüyüş » neferliği, Köy ve cemiyet yaşayışına; kavrayışına tam vukufiyeti Onu millî san'atkâr olarak yuğurmuştur.

Ondaki enerji, feragat, iyman ve heyecan işte bu meziyetlerinden doğuyor.

Çeyrek asırdanberi Anadolu matbuatına yaptığı hizmet çoktur, büyüktür. Onun ilham kaynağı zafer, inkilâp ve cennet yurdumuzdur.

Heyecanlı ve iymanlı millî şair Faruk Şükrü Yersel'in lâalettayin bir şiirini okuyalım :

Geçit

Hey mor dağlar.. mor dağlar..
Başları mağrur dağlar. . .
Siz de buketler yapın,
Yosmam geliyor dağlar ?

Irmaklar, ağlamayın.
Hıçkırup çağlamayın.
Yeşil gözlüm geçerken,
Yolları bağlamayın.

Hasta, iğde dalları.
Kapatmayın yolları.
Ben kıskancım, sizlere
Dokunmasın kolları . . .

Nur gamzelim ! durma geç.
Halmızı sorma geç .
Divane gönülleri .
Artık yeter, durma geç . . .

Irmak gibi akta geç.
Dört yanını yak ta geç.
Mümkin ise arkada
Kalbini bırak ta geç.

Dağlar aş, Deniz aş.
Dökmeden bir damla yaş.
Kalbin bize kalırsa,
Dönersin yavaş yavaş . .

Heyecanlı gençlerle birlikte çalışmasını da gaye edinen üstât Faruk Şükrü Yersel bize yeni bir şair veriyor: oğlu Hüseyin Şükrü Yersel.

(Sıva Tutmaz oğlu, H. C. Etemoğlu) müstearlarını kullanan Faruk Şükrü'nün nesir, hikâye, roman ve diğer yazılarından örnek vermek fena olmayacaktı. Fakat bu sayfalar yetmiyecektir. Özür dilerim.

Millî ve içtimaî heyecan ve duyguları mısralara muvaffakiyetle sokmaktadır.

Millî Edebiyat sahasında " millî sanatkâr „ matbuat sahasında da " en feragatli ve enerjik „ olarak göstereceğimiz değerler arasında Faruk Şükrü de mümtaz bir şahsiyettir.

Hafifmeşreplik

Yazan : Şeref Erdoğdu

Geri ve köhne görüşlerin yıkılmasından sonra sosyal hayatımızın telekkiler değiştirdiği bir devrin içine girmiş bulunuyoruz.

İçtimaî terbiye formları da eski ferdî ruh ve cemiyet hayatını tazyik ederek yeni bir bünyeye bürünmüş bulunuyor. Bu itibarla topluluk hayatının icabettirdiği muaşeret usul ve kaikeleri etrafımızı sımsıkı kuşatmış oluyor. Cemiyet hayatına intibak müşkilâtında kalanlar daimî pasif ve mistik bir tarzı hareketin perdesi arkasına saklanmak mecburiyetinde kalıyorlar. Ve alelekser bu tipte insanlar kendilerine ağır başlı, şayani hürmet, vakur ve ciddî sıfatını (Ağır ol batman döv) vererek başkalarının kendilerine karşı teveccühlerini kazanmağa koyuluyorlar. Fakat içinde yüzdükleri halde bilmezlerki iç hayatları sefilane ve çok geri olduğu kadar tarzı hareketleri ve sözleri de muhite uyamaz. ve kendilerine muhit yaratamazlar. Bunlar eğlenmeyi, dost ve ahbapları ile hoşca vakit geçirmeyi içki masasının sehirkâr köşelerinde toplanmakta buluyorlor. Evlerinde kafadar arkadaşlarına kız çocukları işret masası hazırlayup, poker masalarının etrafında gece yarılarına kadar yavrulurını tutarlarken beri tarafta içtimaî bir muhite serbest ve açık ve temiz kalbi ile hareket eden bir kız çocuğunu hafif meşreplikle ittihama kalkarlar. O zavallılar bilmelidirler ki bu gün hafifmeşreplik cemiyette telekkisini değiştirmiştir. Bu hal görüş ve duyuş kıymetlerimiz değiştiğinden kendilerine yabancı geliyor. Bunları bir taraftan mazur görmek lâzımdır. Çünkü islâmî ve dinî ve temamen asosyal bir muhitte senelerce tazyik altında büyüdüler. Sosyal hayatın estetik, anlayış ve iman ediş tarzı, inkilâp hamlesi içinde diğer maddî inkilâplarla muvazi gidemiyor. Bu yüzden cemiyet dışı kalanlar oluyor. Fakat bizler bu köşeye atılmış olanlara bakup ümits.zliğe düşmiyelim. Yeni nesil bu manevî kıymetleri hakikî değerine ulaştıracak ve günün birinde geri kalanlar inkilâp ışığının altında teşhir edilmek bedbahtlığına uğrayacaklar.

GÜNLER

Günler, bitmez günler..
Sizinle geçer hatıralar.
Kiminizde bir öksüz inler;
Kiminizde bir âşık ağlar..

Bazan yoktan bir ümit parlar;
Bazan sönüşü her emelin ..
Gitmesin bütün hatıralar..
Günler, ne olur geri gelin..

KEMAL AKALIN

Halkevliler Gecesi

Bundan bir müddet evvel, Halkevimiz kazalarımızda bir tanışma gezisine çıkmıştı. Bu meyanda «Divriği» ye de uğramışlar; çok müsbet intibalarla dönmüşlerdi. Bu ziyareti ilk iade eden Divrikliler oldular.

Çalışkan ve güzide kaymakamlarının Başkanlığı altında gelen bu kardeş Halkevi, geldikleri günün akşamı güzel bir müsamere vermişlerdir: Temsilden evvel, Divriği'n değerli kaymakamı İ. Rüştü Altıok, bu tarihsel kararın tarihî, içtimaî durumlarına temas eden kıymetli bir hitabede bulunarak Divriği'n parlak istikbalini tebarüz ettirmişler ve sözlerini Halkevlerimiz hakkındaki güzel manzumelerile bitirmişlerdir.

Bu açış nutkunu müteakip değerli san'atkâr « Cazım'ın » yetiştirdiği gençler, üstatlarıyle birlikte « Kanun adamı, Babur şahın seccadesi » adlı piyesleri muvaffakiyetle oynamışlardır...

Divriği gençleri şehrimizin görülecek yerlerini gezdikten sonra, akşam evimizin mutat « aile » toplantısına dâvet edilmişlerdir...

Bütün Halkevlilarin iştirakile meydana gelen bu toplantı çok samimî bir hava içinde cereyan etmiştir.

Toplantıyı Halkevi Reisimiz Ahmet Göze veciz bir hitabeyle açmışlar, Divrik Halkevi'nin yüksek meziyetlerinden bahisle iade edilen bu ziyareti bir rekor kırma şealinde tavsif ederek teşekkürlerini bildirmişlerdir. Buna, Kaymakam İ. Rüştü Altıok kısa, fakat özlü bir mukabelede bulunmuşlardır...

Divriğin çalışkan kaymakamı

İ. Rüştü Altıok

Bu küçük hasbuhalleri müteakip Divrikliler, millî kıyafetleriyle ortaya çıkarak bütün davetlileri mütehassis eden millî ve mahallî oyunlarını oynamışlardır. Bu arada «AR» komitemizin millî türkü ve şarkılarlardan mürekkep proğramı çok sevilmiş, ekseri türkülere salonu dolduran kalabalık ta iştirak etmiştir.

Divriklilar bu hususta da geri kalmadılar. Nuri Üstünses, üstün sesiyle en güzel koşma ve türküleri okudu; hepimizi mütehassis etti.

Dergimiz Hakkında Yazılanlar

Kapak hariç bir formadan ibâret bulunan bu derginin muhteviyatını, umumiyetle aktüel mevzûlar teşkil ediyor :

İlk yazılar Cumhuriyetin XVII. yıldönümü münâsebetiyle kaleme alınmıştır. Vehbi Cem Sivas köylerinden Aydoğmuş'a yapılan bir Halkevi gezisinden bahsediyor : kılavuzun bahsettiği, Âşık İsmâil, Âşık Süleyman, Âşık Silo'nun, yalnız isimlerini zikr ile iktifa ediyor. Dergide, müellifin, bu köy gezilerinin halk edebiyâtına âit topladığı notların neşri herhalde, çok faideli olacaktır. Bu makale, köy hayatını, köylümüzün karekterini ve dertlerini aydınlatır mâhiyettedir. Ahmet Yılmaz. Yeni Edebiyât gazetesinde neşredilen folklor çalışmalarına âit bir yazının, bazı gülünç taraflarının, haklı olarak üzerinde duruyor. Dergide bunlardan başka, İnkilâp tarihimizi aydınlatan bir hâtıra - Fazlallah Moral'ın Erzurum Kongresi'ne âit hatıralarına -, oldukça düzgün şiirlere de yer verilmiştir.

Mecmuada "Anadolu yazıcılarını Tanıyalım„ başlıklı bir tedkıyk de vardır. Bu nüshada 7 numarayı taşıyan bu kısım, Kerim Yund'a ayrılmışdır. Makalede şâirin hayatından mabût hayatına girişinden, eserlerinden bahsediliyor. Eserlerini neşrettiği mecmuaların, yalnız seneleri kaydedilmekle iktifâ ediliyor : bu

---

Bu samimî toplantıdan çok hoşlanan sayın Dr. Sırrı Alıçlı, güzel, olgun bir hitabede bulunarak, cemiyet halinde yaşamanın ehemmiyetini Halkevlerinin buna en uygun yer olduğunu izah ettiler. . .

Evimizin hazırladığı çaydan sonra muhterem valimiz Bay Akif Eyidoğan bulundukları yerden kalkarak salonu dolduran halkevlilere hitabe başladılar - Gayet açık ve veciz konuşan valimiz, saatlarını çıkararak: «Bakın birbirine kaynaşanların meydana getirdiği şu mesut toplantıda saatın nasıl geçtiği de farkedilmiyor. Arkadaşlar, saat yarımdır. Halk evlerinde içtenlik yoktur, diyenler ve Halkevlerinden kaçanlar gelsinler, gelsinlerde samimiyeti, sıcaklığı görsünler» mealinde daha bir çok sözlerlerle tahassülerini ifade ve Divriklileri de tebrik etmişlerdir.

Halkevlilerin buçok güzel gecesi cidden görülmemiş bir heyecan ve kaynşmanının ifadesiydi. O gece bir mabet haline gelen evimizde en büyük ibâdet : tek, bir davada birleşen gönüllerin, bir çatı altında kaynaşmasıydı. Biz bu gecenin zevkini ve ulvî heyecanını ömrümüz oldukça unutamıyacağız. İlimiz Halkeviin çalışkan Başkanı Sivasi'yi tebrik ederiz.

BİR MÜNAKAŞA MÜNASEBETİLE

Yeşilgireson ve Ordu Gazetelerine

Vehbi Cem Aşkun

« Atsız » adlı yazıcıyle bir konuşma yaptık. Mesele şu idi : O, içimizdeki şeytanlar isminde bir eser neşretti. Her nasılsa elime geçen bu eseri ben de okudum. Yapılan hücumu ve sarfedilen küfürleri beğenmedim. Bu arkadaşa bilgin diyorlardı, bir ilim adamı böyle konuşur mu ? dedim. Hele bir fikir adamının muhatabını dülelloya daveti çok canımı sıktı. (Tenkit mi, düello mu ?) başlığı altında bir yazı yazdım. Derhal makale sahibi cevaba kalktı. Ve ilk işi Türk olmadığımız, menfi düşünceli bir şahıs oluşumuz oldu. Yalnız ben ilk yazımda bugün için bizim milliyetçiliğimiz esas teşkilatımıza giren milliyetciliğimizle taayyün etmiştir, dedim. Ona göre tarifini de parti proğramıdan alarak yazdım. Bu yazıma cevap veren arkadaş mürettip hataları ile bu fikrimizin de yanlışlığına işaret ederek bizi cahaletle ittihama kalktılar. Bu vaziyet karşısında ben de gereken cevabı verdim...

Bu keyfiyetten haberdar olmıyan bir arkadaş benim yazımı okuyarak (Yeşilgireson) gazetesinde bana hücumda bulunmuş. Bunu gören bir dostum derhal gazeteyi bana verdi. Okudum, güldüm. Olabilir belki bu da Atsızın bir tilmizidir. Yalnız mademki konuşma tarzıma kızmış, daha evel onun yazılarını okusaydı, her halde bu yazıyı böyle yazmazdı dedim. Türklüğüme saldıran bir adama ondan daha iyi cevap veremezdim. Nitekim birçokları hafifliğinden kızdılar da.

Yeşilgireson gazetesini çok severim. merzifondayken muntazam okurdum. Çünki(Taşan) mecmuamıza gelirdi. Ben yıllardanberi kendini Anadolu matbuatına vermiş bir Anadolu yazıcısı ve Anadolu çocuğuyum. Onun için genç meslekdaşlarımdan saygı ve sevgi beklerim. Cemal Bora'ya değil, böyle lüzumsız bir yazıya yer verdiği için (Yeşilgireson'a) gönüllendim. Cemal Bora beni tanımıyor. Onun için Adsız'ı iltizam ediyor. Eğer doğum yeri Anadolumuzun herhangi bir yeri ise ona da bir ağabey sıfatile darıldım. Halkevi dergileri gençlere açıktır. Tenkit kolay, ibda güç olduğuna göre, bize faydalı yazılar gönderir, yardımda bulunurlarsa o zaman her halde daha güzel hareket etmiş olurlardı. Aylık bir derginin tertibinden tashihine kadar bütün yükünü üzerinde taşıyan bir adama kızılmaz, her halde teşekkür edilir sanırım.

Ordu gazetesine gelince : Onu da halkevimizden verdiler. Beni tanıyan biri göndermiş Yahutta ismim geçtiği için gezete idaresi yollamak lutfunda bulunmuş. Her ne ise teşekkür ederim.

Atsız hakkındaki makaleyi dikkatle okudum. Makale sahibi Atsız'ı aşağı yukarı Atsız'ın ağzıyle müdafaa etmiş. Güzel, soyunu, sopunu onun benimkini öğrendiği kadar ben de onunkini öğrendim. Yeni bir Ziya Gökalp'ın doğmakta bulunduğuna da sevindim. Yalnız onu (Osmanlılık ideolojisi) içinde eriyen Türklük mefkûresi yaratmıştı. Bunu hangi ideoloji noksanlığımız doğurmaktadır . ? O zamanlar Hükûmetimizin adı (Osmanlı) idi. Şimdi (Türk) tür. Mamafih beni bunlar alakadar etmez. Yalnız hakkımdaki şu satırları pek kapalı buldum : (Halen Sivas Halkevinin aylık dergisi « 4 Eylûl » isimli mecmuanın daimî yazıcılarından olup Türkçülük, ırkçılık ve turancılık mefkûresine aykırı bir fikir taşıyan «şahâne bir Türkçe öğretmeni» Vehbi Aşkun taşıdığı fikrin yanlışlığına şahsî kudretsizliği de inzimam etmekte olduğundan bu mücadele bize Atsız hakkında daha fazla bir fikir vermiyecektir.)

1 - Türkçülük, ırkçılık, turancılık fikirlerine aykırılığımı parti proğramına göre yaptığım tariften anladınızsa çok iyi. Zira ben partiye ve onun direktiflerine inanan bir adamım Karşımda ondan büyük siyasî bir kuvvet tanımıyorum. Bunu bir vilâyet gazetesinden işitmekle mütehayyirim. O. gazete halka hizmeti ancak parti prensiplerini yaymakla yapacaktır. Hem

mecmua veya gazetelerin sayıları neşredildiği aylar da işâret edilirse, bu yazı, ancak o zaman daha faideli ve mevsûk bir mâhiyet alabilir.

4. Eylûl'ün bu sayısını, ihtiva ettiği mevzûların tenevvüü ve ehemmiyeti, ciddiyeti itibârile, faideli buluyoruz. Sözlerimize son verirken, mecmuanın ekseriyâ okunamayacak derece, mürettib hâtâlarından da sâlim ve muntazam çıkmasını temennî edelim. ÜLKÜ — Ankara

4 Eylûl

Sivasın neşrettiği dolgun bir Mecmua...

Sivas Halkevinin ayda bir neşrettiği bu dolgun ve olgun mecmuanın en sonuncu nüshasını bizde okumak saadetine kavuştuk. Anadolu yaylasının uzak bir bucağında çıkan bu eser hakkında itiraf ederiz ki söyleyecek bir takdir sözü bulamadık. 4 Eylûl kendilerini sanata, tefekküre, ilme ve vatan aşkına vakfetmiş bir Halkevi gençliğinin, çetin bir gayret neticesinde alınlarında toplanan berrak ve tertemiz terlerle dolu bir mecmuadır.

Bu mecmuayı tertip ve tanzim eden kıymetli arkadaşlar, kendilerini gelişi güzel bir sâyin derbederleşmiş tarzından uzak tutmuşlar ve cidden kuvvetli bir sisteme bağlanmışlardır, onda yazı namına ne görseniz, muhakkak bir idenin, bir fikir sâbitin bir iddianın şahididir.. Baş makalelerini daima günün meselelerine tahsis eden mecmua, Anadolu köylüsünü dertlerine parmağını basmış, inkilâp hatıralarını ihmal etmemiş, folklore ehemmiyet vermiş, Anadolu yazıcıları çerçevesi içinde bir antoloji serisine girmiştir. Mecmuada genç ve kuvvetli istidatların cidden temiz ve muvaffak şiirleri de vardır.

Biz 4 Eylûlü çıkaran Sivas Halkevini candan tebrik etmekle bahtiyarız. *Kocatepe — Eskişehir*

ben böyle bir münakaşaya da girmedim. Meseleyi yukarda izah ettim. Yaptığım iş Gireson gazetesinde bana yazıldığı gibi sadece Atsız'ın kötü hücumuna itiraz etmekten ibarettir. Nitekim, Cemel Bora imzalı yazı da aynen benim Adsız'a söylediklerimi bana söylüyor.

2 - Taşıdığım yanlış fikri öğrendiniz. Buna inzimam eden şahsî kudretsizliğimi nereden öğrendiniz?.

Bu cidden gülünç bir isnat. Avukatlığını yaptığınız zatla böyle bir münakaşaya girmedik. Sadece küfürlerine cevapla iktifa ettim. Bu itibarla hükümlerinizde aldanıyorsınız.

Aziz meslekdaşım, Ziya Gökalp davasını, böyle kimini Türk değilsin diyerek, kimini düelloya davet ederek, şarlatanlıkla değil, ilmiyle yaptı. Bu arkadaş da eğer âlimse ilmini göstersin. Ancak bu suretle bir şahsiyet sahibi olabilir. Aksi takdirde gülünç olmaktan ve lüzumsuz yere bizlere sütun karalatmaktan bir adım ileri gidemez. Hem telaşa ne lüzum. Size kim ne dedi. O âlim olursa bundan senin kazancın nedir?. Sende çalış, insanı, insan eden ancak şahsî mesaisidir. Yardakcılık karın doyurmaz. Asîl insan ne kimsenin aczini basamak, ne de şöhretini şemsiye yapıp altında gölgelenir. Elinizdeki Vilâyet gazetesidir. Halka, köylüye faydalı yazılar yazmağa çalışın. Her ikimiz de Anadoluda oldukça belki bir gün karşılaşır, beraber çalışırız. Ozaman kızarmamak için birbirimizi kırmıyalım. Ben Anadolu matbuatının feragatkâr çocuklarını severim. Neşriyatımızı sevmiyen, bizi tanımıyanların reklamlarını yapmak bize düşmez. Müşterek davamızı Altıok çizmiştir. İrşada ihtiyacımız yoktur . . .

Sivas

Folkloru

Sivas'ın tarihî, içtimaî ziraî, kültürel durumlariyle Düğün. doğum gibi âdet ve ananelerini, Ata sözleri, Maniler. türküler. Ve Sivas büyükleriyle Sivas halk şairlerini ihtiva eden bu kıymetli eser, tam bir Folklor tetkikidir . . .

Yıllardanberi Folklor sahasındaki çalışmalariyle tanınan Vehbi Cem Aşkun büyük bir emek sarfederek bu değerli eseri meydana getirmiştir . . .

Sivas Halkevi adına hazırlanan bu eserin tabına başlanmıştır. Yalnız kâğıt buhranı münasebetiyle çok az basılmaktadır . .

Mesul ve yayın direktörü : Avukat A. Göze — Tertibeden : V. C. Aşkun. F. K. Kalkancı
Abone yıllığı : 100 Kuruş,
Kâmil Matbaası — Sıvas